

UNA MENA DE MONT DE PIETAT (EL "LLIBRE DE LA BOTIGA" d'ALBINYANA)

MANUEL BOFARULL I TERRADES
ALBINYANA

Una mica d'història

Alguns llibres que tracten de finances i d'estalvis ens diuen que a mitjan segle xv —concretament l'any 1462—, per tal de combatre la usura de què eren víctimes, a Itàlia, els pagesos que emigraven a les ciutats, uns frares franciscans de Perúgia van crear una mena d'entitat a la que donaren el nom de "Mont de la Misericòrdia". La seva finalitat primordial era, doncs, la d'oferir diners a les classes necessitades mitjançant la garantia de penyores que aquelles lliuraven en qualitat de dipòsit. El finançament d'aquests préstecs es feia amb l'ajut de donatius de les classes més adinerades, les quals es conformaven amb les oracions que per llurs ànimes oferien els franciscans.

Aquesta piadosa idea, que lligava molt amb els sentiments de l'època, tingué un gran èxit, i els Monts de Misericòrdia —dits també de Pietat— es van multiplicar amb rapidesa per tot Europa. El primer en fundar-se a Espanya fou el de Madrid, creat a començament del segle xviii pel pare Francesc Piquer, que venia d'Itàlia; li donà el nom de "Caixa d'Ànimes". Cronològicament seguiren les de Cartagena (1719), Saragossa (1731) i Barcelona (1740). Aquesta

darrera, que duia el nom de "Mont de Pietat de Nostra Senyora de l'Esperança", es dedicà en principi a socórrer meuques penedides i al cap de ben poc temps derivà a una funció més pròpia: concedir préstecs sense interès empenyorant objectes de valor.

Per tal de cobrir les necessitats de finançament dels Monts de Pietat nasqueren les Caixes d'Estalvi, que captaven l'estalvi de les classes populars; la primera d'Espanya fou la de Jereç de la Frontera (1835), seguida de les de Madrid (1838), Sevilla i la Corunya (1842), i Barcelona (1844)... Des de llavors, i fins tornar el segle xx, es fundaren a Catalunya un seguit de Caixes, tant de tipus comarcal com local, entre elles la Caixa d'Estalvis del Penedès, de Vilafranca (1913). Al començament, doncs, les Caixes anaven obligadament lligades a un Mont i tenien caràcter benèfic, fins que per llei del 1880 es trencà aquest vincle, les Caixes passaren a un pla social i s'inicià el seu creixement.

Pel resum anterior hem vist que aquestes entitats nasqueren de la mà de l'Església i que per ella foren impulsades i multiplicades, i tot això —a nivell europeu— durant gairebé 300 anys.

El "Llibre de la Botiga" d'Albinyana, de què tracta el present treball, arrenca el 1737, abans que a Barcelona s'establís el Mont de Pietat (1740). Hem de suposar, però, que aquest Llibre existiria a d'altres punts, perquè nasqué de la mà del bisbat de Barcelona, al que va pertànyer Albinyana fins l'u d'octubre del 1957, i perquè les seves normes de funcionament eren molt adients per a aquella època. En lloc de diners treballava amb blat, que molts cops és citat com a "mestall", o sigui mescla de blat i sègol o ordi. Aquest servei de préstec de blat —que es tornava amb un interès o rèdit dit "puja"— morí —el 1861, al cap de 125 anys— de mort natural, perquè ja no era necessària la seva existència.

Albinyana 1737

Al primer quart del segle xviii, el terme d'Albinyana, inclòs al "Vegueriu de Panades", té "1 ora de llargaria, 2 quarts de ampla, y de rodaria 3 oras; afronta a llevant ab Sta Oliva y Bañeras, a mitg dia ab Vendrell y Roda, a ponent ab Postinos (Puigtinyós, ara Montferri), y a tremontana ab la Bisbal. Te 50 casas y 272 personas".¹ En altre lloc trobem² que al cens del 1717 hi havia a Albinyana un total

de 97 homes, 12 dels quals constaven com a pobres. Les xifres donades abans són confirmades a l'"Índice per Abecedario de los Lugares que comprehenden los corrptos. de Villafranca..."; s'hi afegeix que Albinyana "es lugar, las jurisdicc. son del Abad de St. Cugat (sic) del Vallés... Su situación es llana..." Del total de cases n'hi havia 7 considerades "bones", 8 "mitjanes" i la resta —35— eren cases "pobres".³ No sabem —ni s'explica— si es refereix a l'aparença de l'edifici o a la situació econòmica dels seus estadants.

Al cens dit de Floridablanca, format el 1787, "con intervenció del Cura Párroco y justicia de este Lugar", es dona a Albinyana un total de 192 habitants, dels que 88 eren solters, 100 casats i 4 vidus; hi havia 86 homes i 106 dones; és interessant consignar que, del total de població, 40 són menors de 7 anys i només 21 persones passen dels 50 anys; 50 van classificats com a pagesos i 12 com a jornalers.

Si bé, com diu l'imprès del cens que enviaren les autoritats superiors i que havien d'omplir les locals, no residia al terme cap "empleado con sueldo del Rey", cap "Dependiente de Inquisición", cap "Síndico de Ordenes Religiosas" ni cap "Dependiente de Cruzada", hi ha constància, per altres papers —per exemple, el Llibre de Desposoris de la Rectoria—, que al poble hi havia, des de tombant els segles XVII i XVIII, "mestra de schola" o "mestre de minyons", "teixidors de lli", "studians", "espardenyers", "escolans" i "mestre de cases".

Ja s'esmenten aquell temps, o han estat esmentats el segle anterior, alguns carrers: les Peces, carrer que va a Bonastre, carrer que va a l'església, la Plaça; alguns indrets i masies: Casa Gran, Mas d'en Mata, el Quadrell; renoms, alguns d'ells encara vius: Groc, Ros, Arlà, Sec, Xaconin, Rello, Rei, Benet... i els cognoms que han perdurat fins ara i s'han estès, alguns dels quals venien ja de segles enrera: Gener, Manyer, Miró, Canyelles, Caselles, Vidal, Mata, Arans, Nin, Juncosa, Ribes, Navarro, Papiol, Soler, Riambau, Rovira, Totasaus, Santó, Sonet...

El "Llibre de la Botiga"

A l'arxiu de la rectoria d'Albinyana es guarda un llibre relligat, en prou bon estat de conservació, de 164 pàgines, que fa 32 cm d'al-

çada per 22 d'amplària: el seu títol, presidit per una creu, és: "Llibre de la Botiga de la Iglesia de St. Barthomeu de Albinyana".

Al començament, en dues pàgines i en una elegant lletra inclinada, se'ns explica el perquè de la Botiga i el seu funcionament.⁴ Copiem textualment:

"Nos Dn Phelip de Aguado y Requejo per la gracia de Deu y de la Sta. sede Apca. Bisbe de Barna. del Consell de sa Magt.

"En atenció que las Botigas ó montanyas de Pietat que acostuman tenir las Iglesias del pnt. Deganat son introduidas pera subvenir las publicas necessitats dels Pobles, tant per sembrar com per menjar, y ai mateix temps per subvenció de las Iglesias. I pera poder ser licit lo rebrer lo augment de un cortá per cada quartera dexada, sie necessari lo que cada any se restituesca lo capital del Blat á la Botiga, pera estar prompte a la publica subvenció; I de no restituirse cada any dit Capital de blat, se seguesca lo frustrar-se la publica utilidad, y ferse illicita la recepció del augment sobredit per cesar la Custia treball de mesurar lo blat i apartarne compte, qui es lo motiu per que es permes lo rebrer semblant augment. Per ço estatuim, ordenam y manam lo seguent.

"Primeramt. que todas las personas que tenen blat de la Botiga, introduida en la Paroch. lga. de St. Barthomeu de Albiñana del nre. Bisbat, lo hagen de restituir per tot lo mes de Agost propvinent, sens pagar altre augment ó pujadas que aquellas que provindran del Blat que sels haura dextat en lo pnt. any sots pena que de no restituirlo quedaran perpetuamt. privats de tornarsels a dextar blat de dita Botiga; I que seran compellits per via de justicia per lo Rtor. y obrers á fer restituir dit blat conforme axis ho manam executar.

"Item. que en avant en temps oportuno quiscun any se repartesca lo Blat entre los Pagesos, a arbitre prudent del Rtor. y obrers, entregantlo ab la seguretat de fiança idonea, y ab lo pacte que en lo seguent any, en lo die ó festa de nra. sra. de Agost o lo mes llarch pertot lo mes de Agost, hagen de restituir lo capital del Blat que sels haura dextat en la matexa especie, entregant tambe un cortá per cada quartera dexada.

"Item. que si algu en lo seguent mes de Agost del Any en que se li haura dextat lo blat no l haura restituit no se li puga en manera alguna dextar mes blat; ans be per lo Rtor. y obrers (y en cas de negligencia de dits per lo sol Rtor) sie compellit per medis de justicia en ferlo restituir, en lo qual cas solament se podra rebrer de augment un cortá per quartera dexada tan solamt.; encara que per algun accident hagues pasat mes de un any en restituirlo.

"Item. que del Blat que se repartira, y del que se restituiria junt ab las pujas, ó augment, sen aporte compte per lo Rtor. u obrers ab tota claredat en llibre especial, per est effecte, en lo qual sien descrits los pnts. nostres Decrets.

"Y finalmt. que la suma ó Capital del Blat de la Botiga que sie

necessari pera la publica subvenció, no se puga vendre, si sols permutar o canviar en cas de peril de perdre; si solamt. se puga vendre lo augment ó pujas en benefici de la Obra. Dat en la visita de dita lga. als vintiset de Octue. de mill setcents trenta y—.

"Philippe, Obpo. de Barcel. De mant. del Bisve mons. Dn. Joan Antoni de Angulo."

Anys i xifres

La primera llista d'afavorits ens diu, a l'encapçalament, que "vuy die vint de 8bre 1737 se a deixat lo mastall de la Botiga de la Parra. Igla. de St. Barthomeu del Albiña. a las Personas següents..." La relació és feta a pàgina sencera; hi ha 33 noms, posats l'un sota l'altre, que tenen una creu al costat esquerre; a la dreta de cadascun hi ha la lletra "q" entortolligada, que vol dir "quarteres", i l'abreviatura "cons", de "cortans" (quartans).

Recordem que la quartera era una mesura de grans equivalent a uns 70 litres, i que el "cortà" (ni el Fabra ni el Diccionari de l'Enciclopèdia no li donen entrada amb aquesta veu, sinó amb "quartà") era la dotzena part de la quartera, o sigui gairebé 6 litres. En aquest treball mantenim la paraula "cortà", que és la que conté durant més d'un segle el llibre que comentem.

La primera relació, de l'any 1737, és feta pel propi rector, que no signa al final; es deia Pere Màrtir Gibert i Nin, i tenim constància de la seva estada a Albinyana entre els anys 1711 i 1747. El seu nom apareix gravat en una finestra de l'església, a la part que dona al nord, a uns quatre metres d'alçada; aquesta finestra, ara tapada, duu la següent inscripció a la llinda superior: "Gibert pco. Rector Any 1723".

D'aquesta llista inicial —i de la que hem donat ja l'encapçalament— transcrivim a continuació, en forma correlativa, tots els noms; els 27 primers reben 6 cortans, i 3 cortans cadascun dels 6 darrers. Sumen, en total, 15 quarteres.

"Pmo. a Franch Manyer; Joseph Miro dit lo Boxart; Joseph Janer lo fuste; Felix Nin; Joseph Miró; Macià Claramunt; Franco. Gestí; Salvador Gestí, Anton Riembau; Joan Rovira; Joan Navarro; Joseph Navarro; Isidro Ribas; Joseph Nin; Joseph Riembau; Jo-

seph Manyer dit lo Arià; Joseph Janer dit lo Ros; Isidro Arans; Pere Nin; Llorens Gestí; Franco. Sossias; Felix Manyer; Joan Riembau; Joseph Figueras; Salvador Riber; Joseph Busquets; Joan Gostanti; Theresa Mestra viuda; Fernando Gostanti; Jaume Estela; Joan Casellas; Anton Nin; Pere Parés."

Així, any rera any, fins el 1861, tots els rectors d'Albinyana anaven fent al llibre les corresponents anotacions, que resumim a continuació. Per tal de trencar la fredor dels números, hi intercalem algunes notes; els fragments entre cometes són cites textuais del propi llibre.

20-10-1737	33 persones	Deixat:	15 quarteres		
27-10-1738	37 "	"	21 "	4 cortans	
23-10-1739	29 "	"	27 "	3 "	
No hi consta l'any 1740.					
29-10-1741	27 persones	"	28 "	9 "	
14-10-1742	23 "	"	25 "		

En aquest punt trobem anotat: "Al mes de abril 1743 se han venut 4 q 10 cortans de mastall de la Iglia... a 2 lliuras 1 sou que suman 10 lliuras per comprar lo corte per fer una casulla verde per dita Iglia."

Com que més endavant s'esmenten altra vegada els preus del blat, direm que una lliura tenia 20 sous, i cada sou 12 diners; fa de mal donar el valor d'aquestes monedes en relació amb les actuals.

14-10-1743	3 persones	Deixat:	4 quarteres		
29-10-1744	27 "	"	22 "	1 cortà	
18-10-1745	26 "	"	27 "		
17- 4-1746	9 "	"	7 "	6 "	

Altra explicació: "De dit any se a venut una quartera de Mastall los solatges dels Casals de dita Botiga a Jaume Nin Major per preu de 1 lliura 13 sous los quals han servit per comprar cera per la Iglia."

24-10-1747	26 persones	Deixat:	26 quarteres		
18- 2-1748	39 "	"	218 "	1 cortà	
21-10-1748	48 "	"	47 "	6 "	

A final d'aquest any trobem el següent text: "Vuy dia 22 de novembre 1748 se ha venut quatre quarteras y quatre cortans y mitg de Mastall, a preu las quatre quarteras de 3 lliuras 2 sous quiscuna, y los 4 cortans y mit a preu de 3 lliuras la quartera, que tot junt importa 13 lliuras 10 sous 6 diners. Han servit... per compra cera, oli y cotó per la Iglá."

19-10-1749 53 persones Deixat: 52 quarteras 6 cortans

El "Senyor Visitador" inspecciona en aquest moment el "Llibre de la Botiga". Troba que no s'ajusta a les instruccions superiors i renya al rector. Llegim:

"Vidimus die 13 Augusti anni 1750. Nadal Creus visitador.

"Per manament del señor Visitador Nadal Creus Ror. de St. Pere de Castallet per lo pt. decret: Item per quant avem observat que no se ha posat en obra lo que en decret se manà als Obrers de la pt. Iglá. que no deixassen Blat de la Iglá. sens que sels donas Fiança, per lo que sels entregaba, manam novament baix pena de una lliura de cera aplicadora á la Obra de la Iglá. que no deixian Blat de la Iglá. sens que donian Fiança. Dat en la visita feta en la pnt. Iglá. als 13 de Agost de 1750. Concorda ab son original, com se pot veurer en lo decret de visita deixa dit Sr. Visitador Nadal Creus.

"Emmanuel Riu y Batlló Pre. y Ror. de S. Barthomeu de Albinyana."

Des d'ara, a continuació del nom del que rep el blat figura el del fiador. També s'anoten els casals, o magatzems, d'on surt el blat. Això se'ns explica així: "...del primer Cassal, que es del milló... y es ab Fiança, lo que sempre se deu fer per observar lo Decret del Sr. Bisbe... Del segon cassal, ço es del mediá... En lo tercer cassal, lo infim..."

25-10-1750	50	persones	Deixat:	49	quarteres	3	cortans
22-10-1751	48	"	"	49	"	3	cortans
17-10-1752	35	"	"	35	"	6	"
14-10-1753	58	"	"	62	"		

Aquest any, es diu, el blat es deixa en presència del rector i de Joan Nin, batlle, de Fc. Nin, Fèlix Manyer i Cosme Santó, "regidors del present any..."

20-10-1754 40 persones Deixat: 43 quarteres

El blat es deixa "...en presencia de mi Joseph Batlle prevere, per estar lo Parroco malalt, y també en presencia dels Sors. Regidors Isidro Vidal y Joseph Miró de las Pesses... prometen tornar-lo fins á la Mare de Deu de Agost del any 1755..."

12-10-1755 46 persones Deixat: 48 quarteres 3 cortans

Es fa el préstec "...sent Regidos de dit any Manuel Nin dit lo Rello y Joan Janer de Las Pesses, y Isidro Harans..."

El 15-5-1756 es diu: "...Y poso en memoria que del temps que jo lo infraescriu Ror. me encontro en la pnt. Parroquia ningu hen deu en dita Botiga de la Iglá. que jo ho sapia. Ita est Emmanuel Riu..."

17-10-1756 49 persones Deixat: 48 quarteres

S'explica que "...els regidors de dit any, quals son Felix Manyer, Regr. Decano, Barthomeu Gener Regr. segon y Joan Riambau Regidor tercer..." I més enllà: "Nota: Que en dit dia 17-10-1756 no se ha acabat de deixar lo Mastall de la tras d^a Botiga perque la Gen no hen volen mes per ara. Y lo mastall queda es del segon cassal; pujas, caritats, y mastall vell del any 1755 que la gen no volgueren, perque estaban be."

11-4-1757 20 persones Deixat: 17 quarteres 6 cortans

"...Sors. Regidors del pnt. any... que son Franch. Nin menor del carrer qui va a Bonastra, Franco. Vidal del Mas de la Adroguera y Regr. tercer Salvador Casals..." "Nota que... se ha venut mastall... per 26 lliuras 8 sous 6 diners, qual quantitat se ha posat al Arxiu de tres claus de la present Iglesia... Restan en la Botiga 67 q 1 c."

23-10-1757 63 persones Deixat: 65 quarteres 3 cortans

22-10-1758 77 " " 69 "

"...Manuel Riu Pbre y Rector y dels Sors. Regidors... quals son Joan Gestí menor de Escansa, Joan Sonet y Isidro Arans..."

14-10-1759 51 persones Deixat: 49 quarteres 6 cortans

4- 5-1760 32 " " 29 " 9 "

"...regidors Felix Manyer, Franch. Manyer lo Xaco Groch y Joan Casellas Pages de las Pessas..."

19-10-1760 "... com he enconrat feta relació per lo Rnt. Jph Garí Pbre Economo de la Parroq... ab una nota he enconrat ab un mitg full paper volant dins aquest Llibre. Las quarteras deixadas de mestall segons dita nota son 67, y las que he enconrat existents, y tornadas, son 74 entre pujas y charitats. Ita est Dn. Jphus Verdaguer, Pbr..."

18-10-1761	75 persones	Deixat:	74 quarteres			
14-10-1762	73	"	89	"	2 cortans	
9-10-1763	65	"	95	"	3	"
15- 7-1764	6	"	11	"		
14-10-1764	67	"	104	"	6	"
25- 7-1765	11	"	11	"		
21-10-1765	65	"	91	"	6	"
20- 7-1766	19	"	22	"	6	"
18-10-1766	71	"	89	"	6	"
22-10-1767	80	"	98	"	5	"
26-10-1768	83	"	108	"	6	"
15-10-1769	77	"	93	"		
21-10-1770	58	"	75	"	5	"
13-10-1771	67	"	86	"	6	"
25-10-1772	62	"	85	"	9	"
17-10-1773	71	"	88	"	6	"

A finals d'aquest any es rep una Santa Visita, de la que el Llibre ens diu: "Die 7 de 9bre 1773 - Lo llim. Sor. Dn. Joseph Climent Bisbe de Barña vist lo pnt llibre ha ordenat q. en lo successiu en la plana dreta del llibre se note cada any primt. lo capital de la Botiga, y en seguida lo modo ab ques distribueix, y en la plana esquerra se note quant lo tornen, notant la suma de capital y pujas q. tornen, y se trauran las partidas al marge, pera q. al cap del any fetas unas y altrás sumas, y tirada la resta se veja lo q. ha quedat aquell any a favor de la Iglesia, subscribintse lo Parroco al peu de la difinició. Ita est D. Anton Soler Pbre y Secretº Visita." Després d'aquesta il·lació de comptabilitat, veiem, l'any següent, com el rector n'ha tret profit:

22-10-1774 - "...Existeix en la present Botiga la quantitat de 97 qras 6 cortans de Mastall, lo qual se distribueix en lo any present... Ita est Joannes Nogués Rr."

22-10-1774	69 persones	Deixat: 77	quarteres		
15-10-1775	64	"	"	71	" 6 cortans
13-10-1776	68	"	"	78	"

El maig de l'any següent arriba una nova Santa Visita: el bisbe Gavino de Valladares; la retòrica, aquesta vegada, és en castellà:

"Sta. Visita Parroquial de Sn. Bartholomé de Albiñana, mayo, 3, 1777. El Ilmo. Señor Dn. Gavino de Valladares y Mesia Obpo. de Barcelona del Consejo de S. M. Habiendo visto este libro y cuentas de la Botiga de la sobre dha Iglesia, de las que resulta hallarse repartidas setenta y cinco quarteras de Mestall, mando que el Rector y Obreros cuiden de que los vecinos entre quienes se hallan repartidas las devuelvan a la Botiga en todo el mes de Agosto próximo, con las pujas que se acostumbra, las que se venderán todos los años a beneficio de la Obra, depositando su importe en el Archivo, y también se continuará repartiendo el principal con la correspondiente fianza, y obligación de devolverlo con dhas pujas en el mes de agosto de cada año, llevando de uno y otro la debida cuenta en este libro y lo firmo. - Gavino, Obpo de Barcelona - Por mandato de SSI el Obpo mi Señor - Lisd. Dn. Agustín de Almarza, Secretº."

19-10-1777	68 persones	Deixat: 84	quarteres	6 cortans	
18-10-1778	66	"	"	83	8 "
24-10-1779	63	"	"	78	" 6 "

"Existeixen en la Botiga 78 q. las restants se han venut y lo import ha servit per daurar lo Alta de Sant Antoni. Ita est Nogues Rr."

22-10-1780	64 persones	Deixat: 71	quarteres		
20-10-1781	56	"	"	72	" 6 cortans
20-10-1782	49	"	"	59	"

"Existeixen en la Botiga 60 corteras de mestall las restants se han venut per los Gastos de Daurar lo Retaula de St. Antoni..."

26-10-1783	50 persones	Deixat: 66	quarteres	3 cortans	
20-10-1784	57	"	"	65	" 3 "

"... en est pnt. any se han venut deu quarteras per lo oli y cera de la Iglesia. Ita est Nogues Rr."

Pel maig de l'any següent torna el bisbe Valladares: "Sta. Visita... 4 mayo 1785... Haviendo visto este libro en q. se lleva razón del repartimiento anual y cobranza del mestall de la Botiga perteneciente a esta Parroql. halló q. al presente la corresponden setenta quarteras de mestall, q. se hallan repartidas entre diferentes vecinos de este Pueblo, expresados en el repartimiento precedente; y mandó q. el Rr. haga que en el Agosto próximo se debuelvan a la Botiga con las pujas correspondientes; y q. observe lo prevenido en el decreto de visita anterior..."

30-11-1785	58 persones	Deixat: 67 quarteres			
22-10-1786	60	"	"	74	6 cortans
21-10-1787	52	"	"	57	6 "
19-10-1788	33	"	"	38	7 "
10-11-1789	46	"	"	55	"
17-10-1790	45	"	"	53	"
23-10-1791	46	"	"	57	"
21-10-1792	45	"	"	49	"
20-10-1793	57	"	"	60	"
29-10-1794	50	"	"	62	"

"En est any se han venut 9 gras de Mestall a 6 lliuras 3 sous..."

25-10-1795 44 persones Deixat: 56 quarteres

"Purgueras se han venut a 6 pecetas y un vint, y dos. Vuÿ die 25 de maig 1796." Les porgueres, o porgdures, era allò que restava al garbell després de porgar o garbellar el blat.

30-10-1796 42 persones Deixat: 53 quarteres

"Nota que lo preu del Blat es a 45 pecetas á 22 de Febrer 1797."

20-10-1797 39 persones Deixat: 47 quarteres

"En est any se ha venut... 10 q de mestall a 12 pessetas y 2 q a 11 pessetas..."

21-10-1798	43	persones	Deixat:	56	quarteres	3	cortans
21-10-1799	48	"	"	40	"	3	"
28-10-1800	36	"	"	45	"	9	"
2-11-1801	9	"	"	10	"	6	"
31-10-1802	19	"	"	23	"		
6-11-1803	36	"	"	62	"	10	"
28-10-1804	21	"	"	26	"	9	"
3-11-1805	6	"	"	9	"		
9-11-1806	9	"	"	12	"		

Es pot observar un cert desgavell als comptes del llibre; llegim: "Dehuen lo atrasat los següents (més avall relaciona 47 persones), segons se arregla dit any 1806 al temps de tornar lo blat a la Botiga. De atrasat 93 q 5 c; de pnt. 12 q 8 c; total 106 q 1 c. Deixat en lo pnt. any 1807 (8 persones) 13 q. Queden: 119 q. 1 c."

El 4-11-1808 es deixen 10 q a 7 persones, però 50 persones deuen 93 q i 9 c endarrerits. "De blat venut als 11-10-1808 a 11 pesetas... han entrat en Arxiu 65 lliuras 5 sous. ." Recordem que aquest Arxiu era "l'Arxiu de tres claus de la present iglesia" que hem trobat esmentat ja l'any 1757.

La guerra del Francès tocà Albinyana, i en algun paper de la Rectoria hi ha constància del pas dels napoleònics. Els fets bèl·lics no priven que l'agost del 1809 el bisbe de Barcelona, Pau de Síchar, deixés anotat per mà del seu secretari:

"Nos Dn. Pablo de Síchar, por la gracia de Dios y de la Sta. Sede Apostólica Obispo de Barcelona, del Cons^o de S. M. etc. etc. Habiendo visto el Libro de las cuentas de la Botiga y los decretos puestos en el mismo por nuestros predecesores, especialmte. el de 13 de Mayo de 1777 por el Ylmo. Sor. Dn. Gavino de Valladares y Mesía, en el que se mandó que las pujas que produxesen las 75 quarteras de Mestall, que entonces estaban repartidas entre los Vecinos de la Parroquia, y formaban el Capital del fondo pío de la Igla. y Sacristía, se vendiesen todos los años á beneficio de la fábrica y surtido de ornamentos, y respeto de no haber tenido efecto, pues ha ascendido dho. Capital a 103 quarteras, 9 quartanes y 3 quartas, que son las que en el día se hallan repartidas, según la cuenta que del mismo libro aparece, cuyo aumento puede ser gravoso á los Vecinos; y en atención al miserable estado en que se hallan la Igla. y Sacristía de varias halajas y jocalias (?) por los muchos males que ha sufrido en la actual guerra: Mandamos que el Ror. y Obreros cuyden como hasta de ahora de recoger por todo el presente

mes de Agosto las 103 quarteras, 9 quartanes, y 3 quartas de Mestall, repartidas entre los Vecinos, y procedan á la venta de las 37 quarteras y pico, que con las pujas resultan de exceso, invirtiendo su producto en reponer los vasos sagrados, ornamentos, y demás preciso al culto Divino, á conocimiento del Cura y Obreros, y que en lo sucesivo no puedan repartirse mas que las 75 quarteras dichas. Así lo decretamos y firmamos en la Sta. Visita de la Parroquia de Sn. Bartolomé de Albiñana, á los tres días del mes de Agosto, del año mil, ocho cientos nueve. - Pablo Obpo de Barna. - Por mdo. de S. S.I. el Obpo mi Señor - D. Josep de Llavi Secrio."

Després d'aquest escrit el llibre salta ja al 1816, quan la guerra s'ha acabat.

1816 i 1817 - "Blat que se ha deixat en lo Any 1816 de la Botiga de la Obra havent reduidas las pensions que se ha pogut dels ans de la guerra fent algunas gracias a fi de posaro corrent, per la major claricia se ha deixat a los següents..." Es relacionen 55 noms, al costat de cada un dels quals hi consta un any; van del 1808 al 1817; s'hi totalitzen 93 quarteres i 6 cortans. "Se han venudas de dit any 8 quarteras araho de 4 lliuras 10 sous valor de las vuyt quarteras 36 lliuras las que se han aplicadas per adornos y obras de la Iglá..."

1818 - "En lo any 1818 havent considerat ab los Obrers y la major part dels Payesos las grans dificultats qe. se objectaren de poder cobrar las pujas atrasadas de los individuos notats de mutuo consentimiento se ha resolt que tots paguessen la puja del añ corrent, y que donasan fianza del capital tenian encarregat, aguda gracia de lo demes atrasat lo que se ha posat en obra, y se ha pogut lograr de los següents la aseguracio del capdal..." (Hi ha 43 persones, amb un total de 80 quarteres i 3 cortans.) "De las pujas del any 1818 han entrat... 17 lliuras 15 sous 8 diners...."

1819 i 1820 - 40 persones reben 80 quarteres. Hi hagué una Santa Visita l'octubre del 1819.

1821 - 24 persones reben 44 quarteres.

Els anys 1822 i 1823 es lliurà la guerra dels reialistes, i moltes coses anaren cap per avall.

1823 - 16 persones paguen 31 quarteres de puja; 20 persones "daïen atrasos y capital" i paguen 45 quarteres.

En un cens del 1823 trobem que el terme d'Albinyana tenia 774 habitants. El llibre passa al 1832; en una fulla trobem una humaníssima i sàvia anotació del rector Mata. Fa:

"De desde 1824 fins a 1832 inclusiu están corrents los qe. 1823 pagaren las pujas, com hi també Vicens Manyer dit lo Groch, Salvador Gestí, Pere Janer dit lo Ros de las Pessas, Ant^a Riumbau dita la Marranchina de las Pessas dift^a y per Ma paga Joan Casellas del torrent. Roch Pros y Isidro Canyellas dit lo Isaach son pobres de solemnitat. Salvador Gestí dit Siló ha lluhit dos cuarteras de tres quen tenia. Jph Nin lluhi la cuartera. De altres fent gracia y componentse se cobra alguna cosa, y si dihuen qe. han pagat alguns anys, sels creu y se disimula, y lo parroco deu portar la cosa ab tino, paciencia y charitat pera salvar lo poch que se cobra. Aixís ho he trobat practicat, y se veu ben clar del pnt. llibre, y per mes qe. he preguntat y me he informat, y he acreditat, solament hi pogut deduir lo referit, y he conservat lo qe. hi pogut - Joachim Mata, Pr."

El verb "lluir", que hem trobat, equival a pagar un deute, redimir un cens.

1833 - Nou rector. Llegim: "En lo any 1833, en el que yo Mariano Planells vas entrar Ror. de esta Parra., y vistos los mols atrasos que habia del blat de las pujas, y las molas dificultats per cobrarlos, reunits los Obrers y la major part dels Pagesos resolguerem de fer gracia dels atrasos, y que pagasent lo corrent, a fi de poder mantenir los mols gastos que te la Obra, no tenin, com no te altres rendas, sino algunas limosnas dels Parrans. que no son suficientes per ells." Aquest any paguen 74 quarteres entre 34 persones.

1834 - 33 persones paguen 75 quarteres

1835 - 33 " " 76 "

1836 - El 1833 havia començat la primera guerra carlina, que acabà el 1840. Pensem que aquest llarg fet bèl·lic fou el motiu que els pagesos no tornessin el blat rebut. Aquesta anomalia la trobarem altres vegades, i inclús farà que un bisbe ho deixi anotat l'any 1858. Llegim: "En lo any 1836 se han quedat lo mestall los mateixos del any pasat; y atenen que alguns estan impossibilitats per retornarlo y pagar las pujas, altres que se burlan de la justicia y Parroco ab pretext de la desastrosa guerra que tenim, y consideran que tal vegada los ornamentos de la Iglesia se perderan; los Srs. Obrers y alguns principals Pagesos reunits en ma Casa Rectoral habem resolt de deixar lo blat de las pujas y el de las limosnas dels Parro-

quiàns a fi de que si venia lo cas que fos destruhida la Iglesia tingues un poch mes de renda per poderla tornar adornar de poch en poch; y los que tenen lo blat son los següents..." Van anotades 37 persones amb 80 quarteres.

1837 i 1838	37	persones	79	quarteres	9	cortans
1839, 40 i 41	40	"	90	"		
1842 i 1843	37	"	77	"	6	"
1844, 45 i 46	37	"	85	"	6	"
1847	36	"	83	"		
1848, 49, 50 i 51	38	"	88	"	3	"
1852, 53 i 54	36	"	85	"	6	"
1855, 56 i 57	36	"	87	"	3	"
1858, 59 i 60	35	"	83	"	3	"

"Santa Visita de la Parroquial Iglesia de San Bartolomé de Albiñana a los cinco de Octubre de 1858.

"Visto y examinado el presente libro de la Botiga de la Iglesia de S. Bartolomé por S.E.I. el Obispo de Barcelona D. Antonio Palau, se ha servido mandar, que, en atención á que no está bien especificado el trigo existente en dicha Botiga, ni se suma al fin del año lo que se deja, ni el que se reintegra, y que continua muchos años en poder de los beneficiados el trigo que se les deja, lo que hace que nunca haya un depósito como se practica en los Montes de piedad, el actual Cura parroco y sucesores y los obreros cuiden que todos los años en la cosecha vuelvan los beneficiados el trigo que se les presta junto con el plus del prestamo, á menos que estuviesen imposibilitados a ello, que se ponga por separado cada año el trigo que se deja sumando al fin las partidas, y el que se reintegre, el plus que resulta del prestamo, y el que quede existente en el deposito, dando á la obra de la Iglesia el beneficio que resultare todos los años. - Asi lo ordena S.E.I. el Obispo mi Señor de lo que doy fé. - Dr. Juan Bautista Alá Pbro. Srio."

La cosa, però, s'acaba. L'any 1861 figuren 27 persones amb 61 quarteres. Són els darrers: Isidro Carteñá, Maria Casellas, Jph Arans dit Benet, Anton Rimbau frare, Salvador Cañellas Isach, Jph Rimbau Perucho, Juan Urgell, Juan Rovira dit Quintano, Jph Casas, Jph Garriga, Salvador Nin Polido, Jaume Pasqual, Magí Guell,

Jph Casellas fuster, Juan Juncosa, Vicens Mañer, Jph Nin de la Torreta, Jpha Vidal del Mas de la Adroguera, Baldiri Janer, Baldiri Totasaus, Isidro Rovira dit Ros, Salvador Pascual, Jph Prim, Pau Riambau, Pere Miró dit Perot, Magí Cornellà i Jph Segalà. Els hem copiat textualment.

I en aquest punt acaben sobtadament les anotacions. Els temps eren altres i la porta de la Botiga s'havia clos per sempre més.

En una pàgina posterior, gairebé il·legibles, hi ha unes anotacions que diuen:

"Joseph Rocell Teixidor de lli sen ha portat una q^a de Mastall del Tercer Cassal per teixir lo fil de la Igl'a vuy als 11 del mes de 9bre de 1749. La pagada a preu de vintidos reals la q^a; dich 2 lliuras y 4 sous."

"Dia 6 de Abril de 1755 se ha donat... de Mastall de la Botiga de la Igl'a. â Jaume Sales Trayté, per lo treball de adobar los altars... lo Altar Major y tambe la Porta del Campanar, confessionari y vestiment del encerat del Altar major Regidors de dit any Rello Manuel, Joan Gener de las Pesses y Isidro Harans. Ita est Riu Ror."

"Item a 27 del mes de Mars de 1756 se han tret dos quarteras de Mastall p. lo quadro de las Animas, y lo han portat a Vilafranca al Pintor Claudio, Salvador Casals, y Jph Nin f. del carrer de Bonastra, y es ver. - Ita est Riu Ror."

NOTES

1. Josep IGLÉSIES, "Estadístiques de població de Catalunya al primer vicenni del segle XVIII", 3 volums, Barcelona, 1974. El fragment reproduït és extret del volum I, "Cataluña Numerada en sos termes, en sas casas y personas", pàg. 309.

2. Id., volum III, pàg. 992.

3. Pedro VOLTES BOU, "Barcelona durante el gobierno del archiduque Carlos de Austria (1705-1714)", a "Documentos y Estudios", vol. XI, Barcelona, juny 1963.

4. La paraula "Botiga", en el sentit que té en aquesta mena de Mont de Pietat, no és recollida ni al Fabra ni al Diccionari de l'Enciclopèdia. Tampoc el mot "parada", amb el significat que li donen els pagesos del Penedès.